

Вінницький національний медичний університет ім. М.І.Пирогова

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор закладу вищої освіти
з науково-педагогічної та
навчальної роботи

 проф. ЗВО Оксана
СЕРЕБРЕННІКОВА

“ 31 ” 08 2022 року

“ПОГОДЖЕНО”

Завідувач кафедри судової
медицини та права
доцент ЗВО Валерій
ГУНАС

“ 26 ” 08 2022 року

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Судова медицина та медичне право України»

Спеціальність	222 Медицина
Освітній рівень	Магістр
Освітня програма	ОПП «Медицина», 2022
Навчальний рік	2022-2023
Кафедра	Судової медицини та права
Лектор	Доцент ЗВО, канд.мед.н. Олександр МОКЛІНОК, доцент ЗВО, канд.ю.н. Андрій ГЕЛЬ, доцент ЗВО, канд.ю.н. Оксана АДАМЧУК, доцент ЗВО, канд.ю.н. Валентина ЗВЕРХОВСЬКА, доцент ЗВО, канд.е.н. Раїса ЖАРЛІНСЬКА.
Контактна інформація	<i>forensic@vntu.edu.ua,</i> <i>вул.Пирогова, 56, вул. Г. Успенського 83</i>
Укладач силабусу	Доцент ЗВО, PhD Валерій ГУНАС, доцент ЗВО, к.е.н. Раїса ЖАРЛІНСЬКА

1. Статус та структура дисципліни

Статус дисципліни	Обов'язкова
Код дисципліни в ОПП та місце дисципліни в ОПП	ОК 42, складова циклу дисциплін загальної підготовки
Курс/семестр	4 курс (VII-VIII семестри)
Обсяг дисципліни (загальна кількість годин/ кількість кредитів ЄКТС)	90 годин /3,0 кредити ЄКТС
Структура дисципліни	Лекції - 18 год Практичні заняття - 50 год Самостійна робота -22 год В цілому: аудиторні заняття – 75,6%, самостійна поза аудиторна робота – 24,4%.
Кількість змістових модулів	2
Мова викладання	українська
Форма навчання	Очна (при впровадженні карантинних заходів чи заходів безпеки в умовах воєнного стану - дистанційна очна)

2. Опис дисципліни

Коротка анотація курсу, актуальність. Дисципліна Судова медицина та медично право України складається з двох основних підрозділів. Перший - судова медицина – клінічна дисципліна, яка вивчає питання медичного, біологічного та медикокриміналістичного характеру, що виникають у практичній діяльності органів правосуддя та судочинства. Проведення кримінальних і цивільних проваджень вимагає у випадках, передбачених чинним законодавством, експертного розгляду питань в галузі медицини і біології. Необхідність оволодіння знаннями з теорії та практики судової медицини обумовлена тим, що, згідно чинного законодавства, правоохоронні органи мають право залучати до виконання експертних функцій лікаря будь-якої спеціальності незалежно від того, на якому факультеті він одержав медичну освіту. У зв'язку з цим судово-медичні знання важливі для кожного лікаря, який у разі необхідності має вірно їх застосувати у практичній діяльності.

Основними завданнями вивчення судової медицини є засвоєння сучасних можливостей судово-медичної експертизи та структуру судово-медичної служби, функції бюро і його підрозділів; організаційно-процесуальних засад проведення судово-медичної експертизи; діагностики факту настання біологічної смерті людини; трупних явищ, як абсолютних ознак смерті; судово-медичного значення та обґрунтовування експертного дослідження об'єктів судово-медичних досліджень; проведення опису тілесних ушкоджень згідно існуючих алгоритмів; визначення видів тілесного ушкодження та механізму його виникнення; використовувати критерії для визначення ступеня тяжкості ушкоджень; вимог, яких необхідно дотримуватися при вилученні речових доказів біологічного походження та поняття про медико-криміналістичні методи дослідження. проводити огляд трупа на місці події.

Другим підрозділом є медичне право України, головне завдання якого полягає в розвитку компетенції у галузі медичного права, формуванні достатнього рівня правової культури для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини в сфері охорони здоров'я. Завданням вивчення медичного права України є отримання студентами знань, зокрема щодо: історії становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні; конституційного регулювання прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні; загального і спеціального законодавства у сфері охорони здоров'я; видів

юридичної відповідальності за професійні правопорушення в окресленій царині; прав й обов'язків суб'єктів медичних правовідносин (пацієнтів, медичних працівників, законних представників пацієнта тощо); дефектів надання медичної допомоги; ятрогенної патології та її медико-правового значення; механізмів контролю якості медичної допомоги; юридичних аспектів профілактики і лікування інфекційних хвороб; законодавчого забезпечення донорства (крові, тканин, репродуктивних клітин); регулювання експертної діяльності за законодавством України; особливостей правового забезпечення населення лікарськими засобами.

Передреквізити – дисципліна «Судова медицина та медичне право України» базується на вивченні студентами медичної біології, анатомії людини, гістології та ембріології, нормальної фізіології, патологічної анатомії, патологічної фізіології, оперативної хірургії та топографічної анатомії, мікробіології, інфекційних хвороб, біохімії, хвороб органів дихання, хвороб серцево-судинної системи, цивільного захисту, етики та деонтології в медицині, що передбачає застосувати знань з судової медицини та медичного права України у процесі подальшого навчання та професійній діяльності.

Мета курсу та його значення для професійної діяльності. Надання сучасних знань щодо процесуальних і організаційних основ експертизи, судово-медичної експертизи живих осіб, трупів, речових доказів, матеріалів кримінальних та цивільних проваджень, участі в огляді місця події в якості фахівця в галузі судово-медичної експертизи, здобуття навичок щодо проведення судово-медичних експертних досліджень; формування і розвиток компетенції у галузі медичного права, спрямована на отримання необхідного обсягу теоретичних медико-правових знань, набуття практичних навиків у сфері охорони здоров'я, оволодіння достатнім рівнем правової культури та правової свідомості для збереження балансу взаємин між суб'єктами медичних правовідносин і дотримання прав людини в сфері охорони здоров'я.

Постреквізити – знання у подальшому застосовується студентами при вивченні клінічних дисциплін (терапевтичного профілю, хірургічного профілю, зокрема травматології, нейрохірургії та ін. вузькопрофільних дисциплін, які в першу чергу пов'язані з ушкодженнями від дії різноманітних чинників) та дисциплін «Захист прав та інтересів медичних та фармацевтичних працівників. Юридична відповідальність у сфері професійної діяльності», «Соціальна медицина, громадське здоров'я» для розвитку клініко-морфологічного та експертного мислення, вирішення діагностичних та експертних задач.

Результати навчання.

Після успішного вивчення дисципліни здобувач зможе:

знати: процесуально-організаційні засади судово-медичної служби в Україні, структурні підрозділи та їх можливості бюро судово-медичної експертизи, професійно-правові правопорушення медичних працівників, історію становлення юридичної регламентації медичної діяльності в Україні; конституційного регулювання прав людини у сфері охорони здоров'я в Україні; загальне і спеціальне законодавство у сфері охорони здоров'я; види юридичної відповідальності за професійні правопорушення в окресленій царині; права й обов'язки суб'єктів медичних правовідносин (пацієнтів, медичних працівників, законних представників пацієнта тощо); дефекти надання медичної допомоги; ятрогенної патології та її медико-правового значення; механізми контролю якості медичної допомоги; юридичні аспекти профілактики і лікування інфекційних хвороб; законодавчого забезпечення донорства (крові, тканин, репродуктивних клітин); регулювання експертної діяльності за законодавством України; особливості правового забезпечення населення лікарськими засобами;

вміти: проводити зовнішнє та внутрішнє дослідження трупа, судово-медичне обстеження потерпілого, опис ушкоджень шкіри та кісток; описувати тілесні ушкодження, проводити огляд трупа на місці події, встановлювати факт настання біологічної смерті, описувати та вилучати речові докази біологічного походження під час огляду місця події, описувати трупні явища, описувати тілесні ушкодження та визначати їх вид, характер, ступень тяжкості, проводити судово-медичне дослідження трупа та встановлювати причину насильницької та ненасильницької смерті, самостійно працювати із законодавством України та міжнародними і регіональними стандартами у сфері охорони здоров'я; готувати необхідні

правові документи; аналізувати правову природу медичної практики; застосовувати юридичну практику для правореалізаційної діяльності, в т.ч. правові позиції– Європейського суду з прав людини; ефективно використовувати арсенал експертиз і механізми контролю якості медичної– допомоги; правильно оцінювати наслідки професійної діяльності медичних і фармацевтичних– працівників;

самостійно вирішувати: питання стосовно категорії та виду смерті, характеристика пошкоджуючого фактору, правові питання стосовно наслідків професійної діяльності.

3. Зміст та логістика дисципліни

Модуль 1 «Основи судової медицини»	7 або 8 семестр 45 год/1.5 кредити	Лекції №№ 1-5 Практичні заняття №№ 1-16 Теми для самостійного опрацювання №№ 1
Модуль 2 «Медичне право України»	7 або 8 семестр 45 год/1.5 кредити	Лекції №№ 1-4 Практичні заняття №№ 1-9 Теми для самостійного опрацювання №№ 10, 12-15

Дисципліна включає 38 тем в двох модулях.

Модуль 1. Предмет і завдання судової медицини. Судово-медична танатологія. Гуманітарна судова медицина.

Тема 1. Судова медицина як наука. Організація судово-медичної служби,-процесуальні засади проведення судово-медичної експертизи в Україні та світі. Соціальна роль судової медицини.

Тема 2. Трупні зміни. Судово-медична тафномія. Судово-медичні аспекти трансплантології.

Тема 3. Огляд трупа на місці події. Заповнення лікарського свідоцтва про смерть.

Тема 4. Принципи роботи, можливості та основні функції відділення судово-медичної криміналістики. Судово-медична антропология. Судово-медична стоматологія.

Тема 5. Судово-медична патологія. Особливості судово-медичної експертизи трупів новонароджених.

Тема 6. Оформлення «Висновку експерта». Мінесотський протокол (2016).

Тема 7. Принципи роботи, можливості та основні функції відділень судово-медичної гістології, імунології та цитології.

Тема 8. Судово-медична експертиза ушкоджень, спричинених гострими та тупими предметами.

Тема 9. Судово-медична експертиза ушкоджень від дії фізичних факторів: дія крайніх температур, електротравма. Судово-медична експертиза у випадках стихійних лих.

Тема 10. Базові поняття про судово-медичну токсикологію. Принципи роботи, можливості та основні функції відділення судово-медичної токсикології.

Тема 11. Загальне поняття про асфіксію. Судово-медична експертиза механічної асфіксії: повішання, удушення, удавлення, закриття отворів рота і носа, компресійна асфіксія.

Тема 12. Судово-медична експертиза утоплення. Судово-медична лімнологія.

Тема 13. Летючі та газоподібні отрути. Органічні нелеткі отрути. Металеві отрути.

Аніонові отрути.

Тема 14. Судово-медична експертиза автомобільної та мотоциклетної транспортної травми.

Тема 15. Судово-медична експертиза залізничної, авіаційної та інших видів транспортної травми та травми при падінні з висоти.

Тема 16. Судово-медична експертиза вогнестрільних пошкоджень одягу та ушкоджень шкіри та кісток

Тема 17. Судово-медична експертиза вибухової травми та ушкоджень, заподіяних зброєю нелетальної дії. Судово-медична експертиза при терористичних актах
Тема 18. Судово-медична експертиза потерпілих, обвинувачених та інших осіб.
Тема 19. Особливості проведення судово-медичної експертизи з приводу статевих станів. Гуманітарна судово-медична діяльність (Стамбульський протокол).
Тема 20. Захист «Висновку експерта» (самостійна судово-медична експертиза трупа).
Тема 21. Диференційний залік.

Модуль 2. Медичне право України

Тема 1. Медичне право України в системах права і законодавства.
Тема 2. Міжнародні та регіональні стандарти у сфері охорони здоров'я і прав людини. Юридична регламентація системи охорони здоров'я в Україні.
Тема 3. Основи господарської діяльності та страхування у сфері охорони здоров'я в Україні.
Тема 4. Правова природа медичної допомоги і медичної послуги. Правові конструкції медичної реформи. Договір про надання медичних послуг.
Тема 5. Система прав людини у сфері охорони здоров'я. Особисті немайнові права людини у сфері охорони здоров'я. Захист персональних даних.
Тема 6. Правовий статус суб'єктів медичних правовідносин.
Тема 7. Дефекти надання медичної допомоги. Медична експертиза та контроль якості медичної допомоги за законодавством України.
Тема 8. Юридична відповідальність у сфері охорони здоров'я. Процедури і механізми захисту прав суб'єктів медичних правовідносин.
Тема 9. Правове регулювання сімейної медицини в Україні. Особливості надання первинної медичної допомоги. Народна медицина (цілителство) за законодавством України.
Тема 10. Законодавче забезпечення профілактики та лікування інфекційних хвороб. Правове забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя в Україні. Пандемія COVID-19: правова характеристика.
Тема 11. Донорство за законодавством України. Правове забезпечення репродуктивного здоров'я і репродуктивних технологій в Україні. Корекція статі.
Тема 12. Правове регулювання провадження фармацевтичної діяльності та забезпечення населення лікарськими засобами і виробами медичного призначення в Україні. Інтелектуальна власність у галузі охорони здоров'я.
Тема 13. Правове регулювання психіатричної допомоги. Правове регулювання надання медичної допомоги уразливим верствам населення.
Тема 14. Правове регулювання паліативної допомоги. Організаційно-правове функціонування хоспісів.
Тема 15. Правова регламентація косметології і спортивно-оздоровчої діяльності (спортивна медицина). Санаторно-курортна справа. Медичний туризм.
Тема 16. Захист експертного висновку за результатами клініко-експертної оцінки КЕК.
Тема 17. Диференційний залік.

Теми лекційного курсу розкривають проблемні питання відповідних розділів судової медицини та медичного права України.

Практичні заняття передбачають теоретичне обґрунтування основних питань теми та засвоєння наступних практичних навичок:

- 1) проводити зовнішнє та внутрішнє дослідження трупа, судово-медичне обстеження потерпілого, опис ушкоджень шкіри та кісток; описувати тілесні ушкодження, проводити огляд трупа на місці події, встановлювати факт настання біологічної смерті, описувати та вилучати речові докази біологічного походження під час огляду місця події, описувати трупні явища, описувати тілесні ушкодження та визначати їх вид, характер, ступень тяжкості, проводити судово-медичне дослідження трупа та встановлювати причину насильницької та ненасильницької смерті;
- 2) вирішення ситуаційних задач з тематики судової медицини, що стосуються розтину померлих, огляду трупа на місці події та огляду потерпілих, звинувачених та інших осіб.

- 3) заповнення зразків нормативної документації;
- 4) опановування практичних навичок із самостійного вирішення типових завдань з грамотним використанням правового термінологічного апарату та джерел медичного права та законодавства.

На практичних заняттях студенти оформлюють висновки експерта та лікарські свідоцтва про смерть, розв'язують клінічно-орієнтовані ситуаційні задачі та тестові завдання, професійно-орієнтовані ситуаційні задачі та тестові завдання з використанням правового термінологічного апарату та джерел медичного права та законодавства.

Самостійна робота студента передбачає підготовку до практичних занять та опрацювання практичних навичок, вивчення тем для самостійної поза аудиторної роботи, підготовка презентацій, таблиць, опрацювання наукової літератури та написання оглядів з наданих тем для індивідуальної роботи. Контроль засвоєння тем самостійної поза аудиторної роботи здійснюється на проміжних контрольних заняттях та підсумковому контролі з дисципліни.

Індивідуальна робота включає опрацювання наукової літератури, підготовку оглядів з наданих тем для презентації на засіданнях студентського наукового гуртка, виконання науково-практичних досліджень, участь у профільних олімпіадах, науково-практичних конференціях, конкурсах студентських наукових робіт.

Тематичні плани лекцій, календарні плани практичних занять, тематичний план самостійної поза аудиторної роботи, обсяг та напрямки індивідуальної роботи опубліковані на сайті кафедри.

Маршрут отримання матеріалів: Кафедра судової медицини та права/Студенту/Очна форма навчання/ Медицина/ 4 курс/Навчально-методичні матеріали/ або за посиланням <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра судової медицини та права⁵⁸. Доступ до матеріалів здійснюється з корпоративного акаунту студента s000XXX@vnmu.edu.ua.

4. Форми та методи контролю успішності навчання

Поточний контроль на практичних заняттях	Методи: усне або письмове опитування, розв'язання ситуаційних задач, (оформлення висновка експерта та лікарського свідоцтва про смерть в робочому зошиті, оформлення експертного висновку за результатами КЕК)
Підсумковий контроль дисципліни – диференційний залік	Методи: усне опитування, розв'язання ситуаційних задач, (згідно з положенням про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи))
Засоби діагностики успішності навчання	Теоретичні питання, клінічно-орієнтовані ситуаційні завдання, практичні завдання

5. Критерії оцінювання

Оцінювання знань здійснюється згідно Положення про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/Загальна інформація/Основні документи>)

Поточний контроль	За чотирьох бальною системою традиційних оцінок: 5 «відмінно», 4 «добре», 3 «задовільно», 2 «незадовільно»
Підсумковий контроль дисципліни	Оцінка за диференційний залік: 71-80 балів – «відмінно» 61-70 балів – «добре» 50-60 балів – «задовільно» Менше 50 балів – «не задовільно»/не склав
Оцінювання дисципліни:	Поточна успішність – від 72 до 120 балів (конвертація середньої традиційної оцінки за практичні заняття за 120-

	бальною шкалою): 60% оцінки за дисципліну Підсумковий контроль – від 50 до 80 балів: 40% оцінки за дисципліну Індивідуальна робота – від 1 до 12 балів Сумарно від 122 до 200 балів.
--	---

Шкала оцінювання дисципліни: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
180-200	A	відмінно	зараховано
170-179,9	B	добре	
160-169,9	C		
141-159,9	D	задовільно	
122-140,99	E	задовільно	-
120-140,99	E	-	зараховано
119-61	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-60	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Критерії оцінювання засвоєння теоретичних знань під час поточного та підсумкового контролю

Оцінювання усної/письмової відповіді під час поточного контролю

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який глибоко і всебічно засвоїв теоретичний матеріал, грамотно і логічно його викладає. Він може вільно оперувати латинською термінологією, чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних знань для практичної медицини

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який знає і добре володіє теоретичним матеріалом, грамотно його викладає, не допускає неточностей при відповіді, уміє розкрити тему з позицій її медичного значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі підручника, методичних рекомендацій.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який знає базові поняття та визначення з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не розуміє медичних аспектів теми, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який не знає теоретичних основ теми, допускає грубі помилки при відповіді, не розуміє базових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної медицини.

Оцінювання розв'язання типових ситуаційних задач

Оцінка «**відмінно**» виставляється студенту, який дав відповідь на усі питання ситуаційної задачі вірно, у повному об'ємі, обґрунтував свою відповідь на питання у ситуаційній задачі у достатній мірі, логічно та послідовно.

Оцінка «**добре**» виставляється студенту, який дав відповідь на всі питання ситуаційної задачі у повному об'ємі, проте, не зміг обґрунтувати свою відповідь у достатній мірі.

Оцінка «**задовільно**» виставляється студенту, який дав відповідь на частину питань ситуаційної задачі у повному об'ємі, та не зміг обґрунтувати свою відповідь у достатній мірі.

Оцінка «**незадовільно**» виставляється студенту, який не дав відповідь на питання ситуаційної задачі та не зміг обґрунтувати свою відповідь.

Оцінювання відповіді під час підсумкового контролю (диференційований залік)

Оцінка **«відмінно»** виставляється студенту, який грамотно та в логічній послідовності надає відповіді на питання екзаменаційного білету. Під час відповіді демонструє здатність аналізувати теоретичний матеріал, робить ґрунтовні висновки щодо значення теоретичного матеріалу для практичної медицини, надає чіткі правильні відповіді на додаткові нестандартні питання, може пояснити, як практично здійснюється судово-медична експертиза у випадках насильницької та ненасильницької смерті, огляд потерпілих, звинувачених та інших осіб, огляд трупа на місці події, інтерпретація результатів лабораторних досліджень відділу експертизи речових доказів. Він може вільно оперувати правовою термінологією, чітко відповідає на нестандартні питання за темою заняття, уміє пов'язати матеріал даної теми з вивченими раніше розділами, що свідчить про опанування нормативно-правових актів і рекомендованої літератури та здатність аналізувати вивчений матеріал, а також чітко демонструє значення засвоєних теоретичних правових знань для практичної медицини.

Оцінка **«добре»** виставляється студенту, який добре володіє теоретичним матеріалом та в логічній послідовності надає відповіді на питання екзаменаційного білету, але допускає незначні неточності, які швидко виправляє при відповіді на уточнюючі запитання екзаменатора. Під час відповіді на питання з спеціальної танатології, може пояснити основні мікро та макроскопічні зміни, особливості огляду потерпілих, та трупа на місці події. Не допускає неточностей при відповіді, уміє розкрити тему з позицій її правового значення та практичного застосування, але при цьому відповіді не виходять за межі навчальних посібників та методичних рекомендацій.

Оцінка **«задовільно»** виставляється студенту, який при відповіді на питання екзаменаційного білету демонструє знання базових понять та визначень, допускає значні неточності або має труднощі при відповіді на питання з спеціальної танатології, може пояснити основні мікро та макроскопічні зміни, особливості огляду потерпілих, та трупа на місці події, допускає неточності при відповіді на конкретизуючі питання екзаменатора. Знає базові поняття та терміноконструкції з вивченої теми, але допускає значні неточності або має труднощі при формулюванні відповіді, не розуміє правових аспектів теми, не може пов'язати теоретичний матеріал із практикою.

Оцінка **«незадовільно»** виставляється студенту, який не знає відповіді на одне з питань екзаменаційного білету, допускає грубі помилки при відповіді на питання з спеціальної танатології, не може пояснити основні мікро та макроскопічні зміни, особливості огляду потерпілих, та трупа на місці події, не знає відповіді на додаткові уточнюючі запитання екзаменатора, не знає теоретичних основ теми, не розуміє базових правових понять та визначень, не може пояснити значення теоретичного матеріалу для практичної медицини.

Оцінювання індивідуальної роботи студента

Здійснюється на підставі виконання індивідуальних завдань, науково-практичної роботи, доповіді про результати дослідження на засіданні студентського наукового гуртка та студентських наукових конференціях, написанні наукових статей та тез за результатами наукового практичного дослідження або огляду наукових джерел з певної наукової або практичної проблеми, участі у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт, участі у вузівському та Всеукраїнському етапах олімпіади з судової медицини. Оцінювання індивідуальної роботи студента відбувається у весняному семестрі.

Нарахування балів за індивідуальну роботу здійснюють на підставі Положення про організацію освітнього процесу у Вінницькому національному медичному університеті ім. М. І. Пирогова (Вінниця, 2021).

12 балів – додаються до оцінки з дисципліни студенту, який отримав призове місце на міжвузівських олімпіадах з дисципліни або призове місце на Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт або призове місце на міжвузівській/міжнародній науковій конференції з наявністю друкованої роботи.

11 балів – додаються до оцінки з дисципліни студенту, який отримав I місце на внутрішньовузівській олімпіаді з дисципліни або I місце на студентській науковій конференції з наявністю друкованої роботи, або приймав участь у Всеукраїнському конкурсі студентських наукових робіт.

10 балів – додаються до оцінки з дисципліни студенту, який отримав призове місце (II-III) на внутрішньовузівській олімпіаді з дисципліни або на студентській науковій конференції з наявністю друкованої роботи; або за участь (без призового місця) міжвузівських олімпіадах з дисципліни або призове місце на міжвузівській/міжнародній науковій конференції з наявністю друкованої роботи.

9 балів – додаються до оцінки з дисципліни студенту, який приймав участь (без призового місця) у внутрішньовузівській олімпіаді з дисципліни або студентській науковій конференції з наявністю друкованої роботи.

8 балів – додаються до оцінки з дисципліни студенту, який активно приймав участь у роботі студентського наукового гуртка, опублікував друковану роботу за результатами науково-практичного дослідження, але не приймав особисто участь у студентській науковій конференції, підготував стендову доповідь.

6-7 балів - додаються до оцінки з дисципліни студенту, який виготовив не менше 20 препаратів або не менше 3 таблиць, або навчальний відеофільм для поповнення наочного забезпечення викладання дисципліни (з урахуванням обсягу та важливості виконаної роботи).

3-5 балів додаються до оцінки з дисципліни студенту, який виготовив не менше 10 препаратів або не менше 2 таблиць, або створив тематичну ілюстровану презентацію (не менше 2) для поповнення наочного забезпечення викладання дисципліни (з урахуванням обсягу та важливості виконаної роботи).

6. Політика навчальної дисципліни/курсу

Студент має право на отримання якісних освітніх послуг, доступ до сучасної наукової та навчальної інформації, кваліфіковану консультативну допомогу під час вивчення дисципліни та опанування практичними навичками. Політика кафедри під час надання освітніх послуг є студентоцентрованою, базується на нормативних документах Міністерства освіти та Міністерства охорони здоров'я України, статуті університету та порядку надання освітніх послуг, регламентованого основними положеннями організації навчального процесу в ВНМУ ім.М.І.Пирогова та засадах академічної доброчесності.

Дотримання правил розпорядку ВНМУ, техніки безпеки на практичних заняттях. Інструктаж з техніки біологічної безпеки, безпеки поводження з трупним матеріалом проводиться на першому практичному занятті викладачем. Проведення інструктажу реєструється в Журналі інструктажу з техніки безпеки. Студент, який не пройшов інструктаж, не допускається до виконання практичних робіт.

Вимоги щодо підготовки до практичних занять. Студент повинен бути підготовленим до практичного заняття, завдання до поточної теми мають бути розв'язані у робочому зошиті. На заняття слід приходити вчасно, без запізнення. Студент, який запізнився більше, ніж на 10 хвилин на заняття, не допускається до останнього і повинен його відпрацювати в установленому порядку.

На практичних заняттях на клінічній базі кафедри студент має мати при собі робочу форму (медичний халат, шапочка). Студенти, які не мають робочої форми, не допускаються до відвідування структурних підрозділів бюро.

Студент повинен дотримуватись правил безпеки на практичних заняттях та під час знаходження у приміщеннях кафедри та на клінічній базі кафедри.

Під час обговорення теоретичних питань студенти мають демонструвати толерантність, ввічливість та повагу до своїх колег та викладача; при виконанні практичних завдань робоче місце має зберігатись у порядку та бути прибраним після виконання практичної роботи.

Використання мобільних телефонів та інших електронних девайсів. Використання мобільних телефонів та інших електронних пристроїв на занятті допускається за згодою викладача.

Академічна доброчесність. Під час вивчення дисципліни студент має керуватись Кодексом академічної доброчесності ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> загальна інформація/ Основні документи/ Кодекс академічної доброчесності). При порушенні норм академічної доброчесності під час поточного та підсумкових контролів студент отримує оцінку «2» та повинен її відпрацювати своєму викладачу в установленому порядку протягом двох тижнів після отриманої незадовільної оцінки.

Пропуски занять. Пропущені заняття відпрацьовуються в порядку, установленому в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи) у час, визначений графіком відпрацювань (опублікований на сайті кафедри <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра судової медицини та права#58) черговому викладачу. Для відпрацювання пропущеного заняття студент має надати заповнений протокол робочого зошиту з відповідної теми, пройти тестування та письмово чи усно відповісти на питання до теми заняття. Відпрацювання пропущених лекцій здійснюється після надання конспекту лекційного матеріалу чи підготовки власної презентації з теми пропущеної лекції.

Порядок допуску до підсумкового контролю з дисципліни наведений в Положенні про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи). До підсумкового контролю допускаються студенти, які не мають пропущених невідпрацьованих практичних занять та лекцій та отримали середню традиційну оцінку не менше «3».

Додаткові індивідуальні бали. Індивідуальні бали з дисципліни студент може отримати за індивідуальну роботу, обсяг якої оприлюднений на сайті кафедри в навчально-методичних матеріалах дисципліни, кількість балів визначається за результатами ІРС згідно Положенню про організацію освітнього процесу у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (посилання <https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи).

Вирішення конфліктних питань. При виникненні непорозумінь та претензій до викладача через якість надання освітніх послуг, оцінювання знань та інших конфліктних ситуацій, студент повинен подати спершу повідомити про свої претензії викладача. Якщо конфліктне питання не вирішено, то студент має право подати звернення до завідувача кафедри згідно Положення про розгляд звернень здобувачів вищої освіти у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи).

Політика в умовах дистанційного навчання. Порядок дистанційного навчання регулюється Положенням про запровадження елементів дистанційного навчання у ВНМУ ім.М.І.Пирогова (<https://www.vnmu.edu.ua/> Загальна інформація/Основні документи). Основними навчальними платформами для проведення навчальних занять є Microsoft Team, Google Meets. Порядок проведення практичних занять та лекцій, відпрацювань та консультацій під час дистанційного навчання оприлюднюється на веб-сторінці кафедри (<https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра судової медицини та права/ Студенту або <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра судової медицини та права/ Новини).

Зворотній зв'язок з викладачем здійснюється через месенджери (Microsoft Team) або електронну пошту (на вибір викладача) в робочий час.

7. Навчальні ресурси Навчально-методичне забезпечення дисципліни оприлюднено на сайті кафедри. Маршрут отримання матеріалів <https://www.vnmu.edu.ua/> кафедра судової медицини та права/ Студенту.

1) Основна література:

1. Dettmeyer, R. B., Verhoff, M. A., & Schütz, H. F. (2013). Forensic medicine: fundamentals and perspectives. Springer Science & Business Media.
2. Madea, B. (Ed.). (2015). Estimation of the time since death. CRC Press.
3. Saukko, P., & Knight, B. (2015). Knight's forensic pathology fourth edition. CRC press.
4. Narayan, K. S., & Reddy, M. (2017). Essentials of Forensic Medicine and Toxicology. Jaypee brothers medical p.
5. Мішалов, В. Д., Хохолєва, Т. В., Бачинський, В. Т., Войченко, В. В., & Костенко, Є. Я. (2018). Судова медицина.

6. Грін О. Основи медичного права. Альбом схем: навч. посіб. Для студентів вищ. навч. закладів. Ужгород: видавництво ФОП Сабов А. М., 2020. – 177с.
7. Майданик Р. А. Правовідносини медичного обслуговування і надання медичних послуг за законодавством України. *Медичне право*. 2017. Спец. випуск № 3. С. 48–70.
8. Медичне право України: навчальний посібник / укладач Котуха О.С. Львів: Видавництво Львівська комерційна академія, 2014. 320с.
9. Медичне право України: підручник / С. Г. Стеценко, В. Ю. Стеценко, І. Я. Сенюта; за заг. ред. д. ю. н., проф. С. Г. Стеценка. Київ. Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. 507 с.
10. Основи права та законодавства у фармації: нац. підруч. для студентів вищ. навч. закл. / А. А. Котвіцька, І. В. Кубарєва, О. О. Суріков та ін.. за ред. А. А. Котвіцької. Харків: НФаУ: Золоті сторінки, 2016. 528 с.
11. Охорона здоров'я і права людини: ресурсний посібник / переклад з англійської; за науковою редакцією І. Сенюти / Центр здоров'я та прав людини імені Франсуа-Ксав'є Баню та Фонд відкритого суспільства. Львів, 2015. 552 с.
12. Правові позиції Європейського суду з прав людини у сфері охорони здоров'я / І.Я. Сенюта. Х.: Фактор, 2020. 192 с.
13. Сенюта І. Я. Джерела правового регулювання цивільних відносин у сфері надання медичної допомоги: монографія. Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2018. 416с.
14. Сенюта І.Я. Договірне регулювання інституту сурогатного материнства як запорука захисту прав людини: окремі аспекти. *Забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я*: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (30 квітня 2020 р., м. Ужгород)/ДВНЗ «Ужгородський національний університету»; за заг.ред. д.ю.н., проф. С.Б. Булеци, к.ю.н., доц. М.В. Менджул. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. С. 129-133.
15. Сенюта І. Я. Цивільно-правове регулювання відносин у сфері надання медичної допомоги: питання теорії і практики: монографія. Львів: ЛОБФ «Медицина і право», 2018. 640 с.

Міжнародні стандарти

1. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text
2. Декларація про медичну допомогу, орієнтовану на пацієнта / Міжнародний альянс організацій пацієнтів, 24.02.2006. URL: <http://www.patientsorganizations.org>
3. Європейська соціальна хартія /Рада Європи, 03.05.1996 р. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_062
4. Європейська хартія прав пацієнтів. Листопад 2002. URL: <http://www.activecitizenship.net/patients-rights/projects/29-european-charter-of-patients-rights.html>
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Рада Європи, 04.11.1950. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_004
6. Конвенція про захист прав та гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину. Рада Європи, 04.04.1997р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_334#Text
7. Конвенція про права осіб з інвалідністю. ООН, 13.12.2006. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_g71
8. Лісабонська декларація про права пацієнта /Всесвітня медична асоціація. Асамблея ВМА, вересень-жовтень 1981 р., переглянута у 2005. URL: <http://www.med-pravo.ru/Ethics/LisbonDecl.htm>
9. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права / ООН, 16.12.1966. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_043
10. Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права / ООН, 16.12.1966. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_042

11. Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи 904 (1988)1 «Про захист гуманітарних медичних місій» від 30.06.1988 р. URL: <http://assembly.coe.int/Documents/AdoptedText/ta88/eres904.htm>
12. Хартія про право на охорону здоров'я / Міжнародний союз юристів. Генеральна асамблея МСЮ, 31.08.2005 URL: <http://www.uianet.org/documents/qquia/resolutions/Sante4Gb.pdf>

Нормативно-правові акти України

1. Конституція України від 28.06.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Господарський кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text>
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Кримінальний кодекс України: Закон України від 5.04. 2001р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Сімейний кодекс України: Закон України від 10.01.2002 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>
6. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19.11.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2801-12#Text>
8. Про безпеку та якість донорської крові та компонентів крові: Закон України від 30.09.2020р. № 931-IX/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/931-20#Text>.
9. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з метою підвищення спроможності системи охорони здоров'я України протидіяти поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19): Закон України від 7.05.2020р. N 587-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/587-20#Text>
11. Про внесення змін до статті 39 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» щодо додаткових гарантій прав медичних та інших працівників, зайнятих у сфері захисту населення від інфекційних хвороб, та членів їх сімей: Закон України від 7.05.2020р. N 588-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/588-20#Text>
12. Про державні фінансові гарантії медичного обслуговування населення: Закон України від 19.10.2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2168-19#Text>
13. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13.01.2011 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17#Text>
14. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>.
15. Про захист населення від інфекційних хвороб: Закон України від 6.04.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1645-14#Text>
16. Про захист персональних даних: Закон України 01.06.2010р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text>
17. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text>
18. Про застосування трансплантації анатомічних матеріалів людині: Закон України від 17.05.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2427-19#Text>
19. Про звернення громадян: Закон України від 02.10.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80#Text>
20. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>
21. Про лікарські засоби: Закон України від 04.04.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/123/96-%D0%B2%D1%80#Text>
22. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19#Text>

23. Про основні засади державного нагляду (контролю) у сфері господарської діяльності: Закон України від 5.04.2007р. № 877-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-16#Text>
24. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text>
25. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг: Закон України від 15.12.1993. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-12#Text>
26. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 15.12.1993. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3688-12>
27. Про психіатричну допомогу: Закон України від 22.02.2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1489-14#Text>
28. Про поховання та похоронну справу: Закон України від 10.07.2003. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1102-15#Text>
29. Про прокуратуру: Закон України від 14.10.2014. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18#Text>
30. Про протидію захворюванню на туберкульоз: Закон України від 05.07.2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2586-14#Text>
31. Про протидію поширенню хвороб, зумовлених вірусом імунодефіциту людини (ВІЛ), та правовий і соціальний захист людей, які живуть з ВІЛ: Закон України від 12.12.1991. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1972-12#Text>
32. Про рекламу: Закон України від 03.07.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80#Text>
33. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/85/96-%D0%B2%D1%80#Text>
34. Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12#Text>
35. Про Уповноваженого Верховного Ради України з прав людини: Закон України від 23.12.1997. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/776/97-%D0%B2%D1%80#Text>
36. Деякі питання електронної системи охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.04.2018 р. № 411. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/411-2018-%D0%BF#Text>
37. Деякі питання створення госпітальних округів: Постанова Кабінету Міністрів України від 27.11. 2019р. № 1074. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1074-2019-%D0%BF#Text>
38. Про договори про медичне обслуговування населення за програмою медичних гарантій: постанова Кабінету Міністрів України № 410 від 25.04.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/410-2018-%D0%BF#Text>
39. Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики: Постанова Кабінету Міністрів України від 2.03.2016р. № 285. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/285-2016-%D0%BF#Text>
40. Про затвердження критеріїв, за якими оцінюється ступінь ризику від провадження господарської діяльності з медичної практики і визначається періодичність здійснення планових заходів державного нагляду (контролю) Міністерством охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 16.10.2014р. № 543. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1163-2018-%D0%BF#Text>
41. Про затвердження Положення про систему безперервного професійного розвитку фахівців у сфері охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.03.2018р. №302. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/302-2018-%D0%BF#Text>
42. Про затвердження Порядку акредитації закладу охорони здоров'я: Постанова Кабінету Міністрів України №765 від 15.07.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/765-97-%D0%BF#Text>
43. Про затвердження Порядку видачі та анулювання спеціального дозволу на заняття народною медициною (цілительством): Постанова Кабінету Міністрів України № 1145 від 03.12.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1145-2012-%D0%BF#Text>
44. Про затвердження Порядку та умов обов'язкового страхування медичних працівників та інших осіб на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними

професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції, і переліку категорій медичних працівників та інших осіб, які підлягають обов'язковому страхуванню на випадок інфікування вірусом імунодефіциту людини під час виконання ними професійних обов'язків, а також на випадок настання у зв'язку з цим інвалідності або смерті від захворювань, зумовлених розвитком ВІЛ-інфекції: Постанова Кабінету Міністрів України №1642 від 16.10.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1642-98-%D0%BF#Text>

45. Про затвердження Порядку отримання та надання гемопоетичних стовбурових клітин та обміну інформацією щодо наявних анатомічних матеріалів людини, призначених для трансплантації: Постанова Кабінету Міністрів України від 25.03.2020р. № 257. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/257-2020-%D0%BF#Text>

46. Про реалізацію статті 281 Цивільного кодексу України: Постанова Кабінету Міністрів України від 15.02.2006р. № 144. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/144-2006-%D0%BF#Text>

47. Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів: Наказ МОЗ України 22.02.2019 № 446. URL: <https://moz.gov.ua/article/ministry-mandates/nakaz-moz-ukraini-vid-22022019--446-dejaki-pitannja-bezperernogo-profesijnogo-rozvitku-likariv>

48. Довідник кваліфікаційних характеристик професій працівників. Випуск 78: Наказ МОЗ України № 117 від 29.03.2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va117282-02#Text>

49. Про встановлення діагностичних критеріїв смерті мозку та процедури констатації моменту смерті людини: Наказ МОЗ України №821 від 23.09.2013р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1757-13#Text>

50. Про встановлення медико-біологічних та соціально-психологічних показань для зміни (корекції) статевої належності та затвердження форми первинної облікової документації й інструкції щодо її заповнення: Наказ МОЗ України № 1041 від 05.10.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1589-16#Text>

51. Про затвердження Державного стандарту паліативного догляду: Наказ МОЗ України № 58 від 29.01.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0247-16#Text>

52. Про затвердження нормативних документів про застосування телемедицини у сфері охорони здоров'я: Наказ МОЗ № 681 від 19.10.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1400-15#Text>

53. Про затвердження нормативно-правових актів з питань трансплантації: Наказ МОЗ України від 25.09.2000р. № 226. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0697-00#Text>

54. Про затвердження Об'єму надання вторинної (спеціалізованої) медичної допомоги, що повинен забезпечуватися багатoproфільними лікарнями інтенсивного лікування першого та другого рівня, та Змін до Порядку регіоналізації перинатальної допомоги: Наказ МОЗ України від 19.10.2018р. № 1881. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1292-18#Text>

55. Про затвердження Положення про центр первинної медичної (медико-санітарної) допомоги та положень про його підрозділи: Наказ МОЗ України № 801 від 29.07.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1167-16#Text>

56. Про затвердження Порядку вибору лікаря, який надає первинну медичну допомогу, та форми декларації про вибір лікаря, який надає первинну медичну допомогу: Наказ МОЗ України № 503 від 19.03.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0347-18#Text>

57. Про затвердження Порядку застосування допоміжних репродуктивних технологій в Україні: Наказ МОЗ України № 787 від 09.09.2013. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1697-13#Text>

58. Про затвердження Порядку надання комплексної медичної допомоги вагітній жінці під час небажаної вагітності, форм первинної облікової документації та інструкцій щодо їх заповнення: Наказ МОЗ України від 24.05.2013р. № 423. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1095-13#Text>

59. Про затвердження Порядку надання первинної медичної допомоги: Наказ МОЗ України від 19.03.2018р. № 504. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0348-18#Text>

60. Про затвердження Порядку направлення пацієнтів до закладів охорони здоров'я та фізичних осіб-підприємців, які в установленому законом порядку одержали ліцензію на

провадження господарської діяльності з медичної практики та надають медичну допомогу відповідного виду: Наказ МОЗ України від 28.02.2020р. № 586. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0235-20#Text>

61. Про затвердження Порядку проведення судово-психіатричної експертизи: Наказ МОЗ України від 08.05.2018р. № 865. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0719-18#Text>

62. Про затвердження Правил застосування примусових заходів медичного характеру в спеціальному закладі з надання психіатричної допомоги: Наказ МОЗ України від 31.08.3017р. № 992. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1408-17#Text>

63. Про затвердження Правил застосування фізичного обмеження та (або) ізоляції при наданні психіатричної допомоги особам, які страждають на психічні розлади, та форм первинної облікової документації: Наказ МОЗ України від 24.03.3016р. № 240. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0570-16#Text>

64. Про затвердження Примірного положення про лікарню «Хоспіс» (відділення, палату паліативного лікування) для хворих на туберкульоз: Наказ МОЗ України № 483 від 11.06.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0483282-10#Text>

65. Про затвердження та впровадження медико-технологічних документів зі стандартизації паліативної медичної допомоги при хронічному больовому синдромі: Наказ МОЗ України № 311 від 25.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0311282-12#Text>

66. Про надання живим родинним донором гомотрансплантата для трансплантації: Наказ МОЗ від 10.04.2012р. № 250. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0963-12#Text>

67. Про організацію роботи фізичних осіб – підприємців, які займаються народною медициною (цілительством): Наказ МОЗ України № 189 від 16.03.2016. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0491-16>

68. Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України: Наказ МОЗ України від 17.01.1995р. №6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0248-95#Text>

69. Про удосконалення організації надання паліативної допомоги в Україні: Наказ МОЗ України № 1308 від 04.06.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0609-20#Text>

70. Порядок реєстрації живонароджених і мертвонароджених: Наказ МОЗ України №179 від 29.03.2006. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0428-06>

71. Про організацію клініко-експертної оцінки якості надання медичної допомоги та медичного обслуговування: Наказ МОЗ України № 69 від 05.02.2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0285-16#Text>

72. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 66 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Кабінету Міністрів України "Про затвердження переліку платних послуг, які надаються в державних закладах охорони здоров'я та вищих медичних закладах освіти" (справа про платні медичні послуги) № 15-рп/98 від 25.11.1998 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v015p710-98#Text>

73. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України "у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно" (справа про безоплатну медичну допомогу) № 10-рп/2002 від 29.05.2002р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02#Text>

74. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення ст.ст. 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та ст. 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К.Г. Устименка) від 30.10.1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97#Text>

75. Про практику застосування судами примусових заходів медичного характеру та примусового лікування: Пленум Верховного Суду України; Постанова від 03.06.2005р. № 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0007700-05#Text>

76. Про практику розгляду судами цивільних справ за позовами про відшкодування шкоди: Пленум Верховного Суду України; Постанова від 27.03.1992. №6. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006700-92#Text>

77. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Пленум Верховного Суду України; Постанова від 31.03.1995. № 4. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95#Text>

2) Додаткова література:

1. Руководство к практическим занятиям по судебной медицине/ Под ред. Концевич И.А. // К.: Выща школа, 1988. — 328 с.
2. Кримінальний кодекс України (станом на 5 квітня 2001 р).
3. Кримінально-процесуальний кодекс України (станом на 21 червня 2001 р).
4. Закон "Про судову експертизу", 1994.
5. "Основи законодавства України про охорону здоров'я", 1992.
6. Наказ № 6 МОЗ " Про розвиток та вдосконалення судово-медичної служби України", 1995.
7. Бабанин А.А., Соколова И.Ф. Судебно-медицинская экспертиза половых состояний // Симферополь, 2001.— 206 с.
8. Бойко С.О. Судово-медична експертиза визначення ступеня тяжкості тілесних ушкоджень // Ужгород, 2003. — 225 с.
9. Кулик О.Ф., Бачинський В.Т., Савка І.Г., Ванчуляк О.Я. Особливості судово-медичного дослідження трупа при окремих видах смерті // Чернівці, 2005.— 211 с.
10. Яланський О.В., Воробйов Ю.В., Яланська Л.О., Воробйов М.Ю. Судово-медичне дослідження трупа. — Полтава, 2000.— 240 с.
11. Адамчук О. Ф. Адміністрування у сфері охорони здоров'я України: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Міжрегіон. акад. упр. персоналом. Київ, 2017. 19 с.
12. Адамчук О.Ф., Жарлінська Р.Г., Верлан-Кульшенко О.О. Розвиток медичного права України в контексті євроінтеграційних та глобалізаційних процесів: Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю, (Київ, 12 грудня 2018 р.). Київ, 2018.С.6-8.
13. Адамчук О.Ф., Верлан-Кульшенко О.О., Жарлінська Р.Г., Дяченко С.В. Медіація як метод досудового вирішення медичного конфлікту. *Актуальні проблеми теорії та практики правового регулювання галузі охорони здоров'я: проблеми і перспективи*: збірник тез доповідей науково-практичного круглого столу, присвяченого 25-й річниці прийняття Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я» (Запоріжжя, 17 листопада 2017р.). Запоріжжя: Вид-во ЗДМУ, 2017.С.40-42.
14. Агаркова А.В. Окремі проблеми кримінальної відповідальності за незаконне проведення абортів. *Науковий Вісник публічного та приватного права*. 2018. №2. С.210-215.
15. Біленко В.І. Поняття договору про допоміжні репродуктивні технології. *Юридична Україна*. 2018. №1-2. С.15-20.
16. Братанюк Л. Є. Основи права і законодавства. Етичний кодекс фармацевтичних працівників України. Харків: Золоті сторінки. 2015. 16 с.
17. Верлан-Кульшенко О.О., Жарлінська Р.Г., Міщук Медична послуга: економічний та юридичний зміст. *Economic and Law Paradigm of Modern Society*. 2017.ISSUE 2.С.65-75.
18. Грабовська Г.М.,Кунц І.С. Право на життя як особисте немайнове право, що забезпечує природне існування фізичної особи. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. №6. С.101-103.
19. Гель А.П. Вітчизняне законодавство у сфері правового регулювання трансплантації анатомічних матеріалів людині. *Юридична Україна*. 2018. №5-6. С.112-124.
20. Гель А.П. Вітчизняна модель організації пенітенціарної охорони здоров'я в Державній кримінально-виконавчій службі України: сучасний стан та перспективи. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. №2. С.194-202.
21. Гель А.П. Медична допомога засудженим у вітчизняних пенітенціарних установах: організаційний аспект. *Актуальні питання розвитку та взаємодії публічного та приватного права*: матеріали міжнародної наук.-практ. конф.(Львів, 15-16 березня 2019р.). Львів, 2019, С.76-80.
22. Гель А.П. Розвиток вітчизняного законодавства у сфері трансплантації. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. №5. С.6-12.

23. Гель А.П. Трансплантація: новації законодавця у цій сфері – перший погляд. *Юридичний Вісник України*. 2018. №29. С.12-13., №30-31. С.21
24. Гель А.П. Трансплантація: чергові новації, або роздуми про якість вітчизняного нормотворення. *Юридичний Вісник України*. 2020. №20-21. С.20-21.
25. Гель А.П. Ще один крок до міжнародних стандартів або сучасна вітчизняна модель організації пенітенціарної охорони здоров'я. *Юридичний Вісник України*. 2019. №9. С.12-13.
26. Гель А.П., Зверховська В.Ф. Право на таємницю про стан здоров'я і лікарська таємниця у вітчизняному законодавстві: проблеми правової регламентації *Науковий вісник публічного і приватного права*. Збірник наукових праць. 2018. Випуск 1. Том 1. С.57-62.
27. Дзюбенко О.Л. Актуальні аспекти легалізації евтаназії в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. №1. С.64-67.
28. Дослідження практичної реалізації системи медичного обслуговування в Україні в умовах децентралізації. Р.Г. Жарлінська, А.А. Міщук, К.М. Вергелес та ін. *Світ медицини та біології*. 2019. №4 (70). С. 30-34.
29. Доценко О. Адміністративна відповідальність за правопорушення у сфері охорони здоров'я населення. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №1. С.128-132.
30. Жарлінська Р.Г., Міщук А.А. Клінічний аудит як механізм державного контролю якості надання медичних послуг в Україні. *Теоретичні та прикладні аспекти впливу держави на економіку України: матеріали I Всеукраїнської науково-практичної конференції 20 грудня 2017 р.* Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017. С.25-30.
31. Жарлінська Р.Г., Гаврилюк А.О. Етико-правові аспекти надання паліативної допомоги дітям. *Міжнародний журнал «Реабілітація та паліативна медицина»*. 2017. №1-2 (5-6). С.29-33.
32. Жарлінська Р.Г., Гаврилюк А.О., Зверховська В.Ф. Організаційно-правові проблеми забезпечення якості медичної допомоги. *Правові проблеми сучасної трансформації охорони здоров'я: збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Запоріжжя, 23 травня 2019 р.)*. Запоріжжя: ЗДМУ, 2019. С.63-66.
33. Жарлінська Р.Г., Верлан-Кульшенко О.О. Правові та економічні аспекти реклами медичних послуг. *Theoretical and practical mechanisms of development of legal science at the beginning of the third millenium: David Agmashenebeli University of Georgia. Collective monograph. Tbilisi. Georgia "Baltia Publishing", 2018. P. 119-138.*
34. Кашинцева О.Ю. Право на репродукцію людини в контексті четвертого покоління прав людини. *Забезпечення прав людини четвертого покоління у системі охорони здоров'я: матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (30 квітня 2020 р., м. Ужгород)/ДВНЗ «Ужгородський національний університету»; за заг.ред. д.ю.н., проф. С.Б. Булеци, к.ю.н., доц. М.В. Менджул. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020. С. 67-71.*
35. Ковальський М.М. Представництво в цивільно-правових відносинах, що виникають під час надання медичних послуг трансплантації анатомічних матеріалів від померлих осіб. *Науковий Вісник публічного і приватного права*. 2019. Випуск 3. Том 2. С.80-84.
36. Лемеха Р. І. Кримінально-правове значення лікарської помилки. *Вісник Львівського торговельно-економічного університету (Юридичні науки)*. 2019. Вип. 8. С. 102 – 109.
37. Лемеха Р.І. Лікарська помилка: проблеми теорії та практики. *Сучасна патоморфологічна діагностика в клінічній практиці лікаря: Матеріали науково-практичної конференції (10-11 квітня 2019 р. м. Вінниця)*, 2019. С. 145-147.
38. Лемеха Р.І. Об'єктивна сторона складу злочину «неналежне виконання професійних обов'язків медичним працівником». *Медичне право*. № 2 (20), 2017. С. 34 – 43.
39. Маркіна А.М. Стандарти надання медичних послуг в Україні. *Науковий Вісник публічного та приватного права*. 2017. Випуск 2. Том. 2. С.38-43.
40. Миронець О.М., Грабовський Г.В. Аборт: право жінки на вільний вибір vs право ненародженої людини на життя. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. №2. С.25-28.
41. Менджул М.В. Порівняльний аналіз правових засад сурогатного материнства. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. №2. С.77-79.

42. Москаленко К. Право осіб, народжених із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій, на інформацію про своє генетичне походження. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №1. С.27-29.
43. Плахотнюк Н.В., Григоренко М.В. Захист прав людини як пацієнта при трансплантації органів та тканин: міжнародний та національний рівень. *Часопис Київського університету права*. 2018. №3. С.174-178.
44. Скрипник В. Донорські органи як об'єкти цивільних відносин. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. №5. С.62-67.
45. Стан та перспективи впровадження сімейної медицини в Україні. Сімейна медицина – основа перетворень у галузі. URL: http://www.moz.gov.ua/ua/portal/simed_2004.html
46. Старікова Н. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності у сфері застосування допоміжних репродуктивних технологій. *Підприємництво, господарство і право*. 2017. №12. С.63-67.
47. Чурилова Т.М., Базурина Т.І. Правове регулювання ксенотрансплантації та трансплантації фетальних матеріалів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. №6. С.119-122.

3) Електронні ресурси:

1. Електронна адреса сайту університету: <http://vnmue.edu.ua>
2. Електронна адреса сайту бібліотеки університету: <http://library.vnmue.edu.ua>
3. Всесвітня організація охорони здоров'я <http://www.who.int/en/>
4. Центр тестування <https://www.testcentr.org.ua/uk/>
5. МОЗ України <https://moz.gov.ua/>
6. <https://www.uniprot.org/>
7. <https://www.forens-med.ru/>
8. <https://www.aic.gov.au/>
9. <https://scholar.google.com>

8. Розклад та розподіл груп по викладачам опублікований на веб-сторінці кафедри ((<https://www.vnmue.edu.ua/> кафедра судової медицини та права/ Студенту). Консультації проводяться два рази на тиждень згідно графіку консультацій.
9. Питання до проміжних та підсумкового контролів дисципліни опубліковані на веб-сторінці кафедри ((<https://www.vnmue.edu.ua/> кафедра судової медицини та права / Студенту).

Силабус з дисципліни «Судова медицина та медичне право України» обговорено та затверджено на засіданні кафедри Судової медицини та права (протокол №1, від «29» серпня 2022 року

Відповідальний за курс

(підпис)

к.е.н., доцент ЗВО Раїса Жарлінська

Завідувач кафедри

(підпис)

PhD, доцент ЗВО Валерій ГУНАС